

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Соня Георгиева Хинкова,
Департамент „Политически науки”, НБУ

на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, област на висше образование „Социални, стопански и правни науки“; професионално направление 3.3. „Политически науки“ по научна специалност „Теория на международните отношения“.

В конкурса за „професор“, обявен в Държавен вестник, бр.33 от 17.04.2018 г. и на интернет-страница на Пловдивския университет "Паисий Хилендарски" за нуждите на катедра „Политически науки“, към Факултет „Икономически и социални науки“, като кандидат участва **доцент д.н. Румен Иванов Кънчев** от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

1. Общо представяне на получените материали

Със заповед № Р33-2608 от 14.06.2018 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в ПУ област на висше образование „Социални, стопански и правни науки“; професионално направление 3.3. „Политически науки“ по научна специалност „Теория на международните отношения“, обявен за нуждите на катедра „Политически науки“, към Факултет „Икономически и социални науки“.

За участие в обявения конкурс е подал **документи единствен кандидат: доцент д.н. Румен Иванов Кънчев** от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Представеният от доцент Кънчев комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва всички необходими документи, удостоверяващи преподавателската и изследователската дейност на кандидата, копия на дипломи за придобити образователно-квалификационна степен „магистър“, образователна и научна степен „доктор“, научна степен „доктор на науките“, свидетелство за заемане на академична длъжност „доцент“, списък на научните трудове, справка за спазване на специфичните изисквания на Факултет „Икономически и социални науки“, съгласно чл.76.(4) от ПРАСПУ, декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи, анотации на материалите по чл.76.

от ПРАСПУ, включително самооценка на приносите, преписи от протоколи от КС, ФС, АС във връзка с конкурса, обявата за конкурса в Държавен вестник и удостоверение за трудов стаж.

Кандидатът в конкурса доцент д.н. Румен Кънчев е приложил списък от шест монографии, седем встъпителни студии или отделни глави в колективни трудове, пет самостоятелни студии и тринадесет статии в академичния печат. В конкурса доц. Кънчев участва с две монографии, три студии и две научни статии, публикувани през периода 2013 – 2018 г.

Приемам за рецензиране всички предложени от кандидата публикации, които не преповтарят трудовете на автора за придобиване на научната и образователна степен „доктор, „научната степен „доктор на науките” и академичната длъжност „доцент” и се отчитат при крайната оценка.

От представената за рецензиране научна продукция една публикация (студия) е на английски език в реферирано списание (Open Access Library Journal). Останалите са на български. Всички публикации са самостоятелни.

2. Кратки биографични данни на кандидата

Доцент д.н. Румен Кънчев е завършил СУ „Св. Климент Охридски”, магистър по „философия и социология” през 1979 г. През периода 1981-1984 г. той е редовен аспирант по „Съвременна западна философия и социология”, като придобива докторска степен по философия през 1984 г. През 1992 г. той е избран за доцент по политология в Българската академия на науките. През 2016 г. доц. Кънчев придобива научна степен „доктор на науките“ по военнополитически проблеми на сигурността във Военна Академия „Г. С. Раковски“. От 2016 г. той е ръководител катедра „Политически науки“ към ФИСН на ПУ „П. Хилендарски“.

Кандидатът в конкурса доц. Кънчев има престижни специализации в Центъра за стратегически и международни изследвания (CSIS), Програма „Fulbright”, стипендия „G. S. Marshall”, Washington D.C., Специализация по „Global Security and Geostrategy, Институт за европейска сигурност, Париж с проект „Балканите, геополитически възможности и стратегически интереси”, NATO Defense College и др.

Освен в академични организации, доц. Кънчев има много богат практически опит в държавната администрация и в сектора за сигурност. От 1992 до 1993 г. ръководи Център за стратегически анализи и планиране в Министерство на отбраната. От 1993 до 1995 г. той е Главен съветник на Председателя на Народното Събрание на Р. България. От 1997 до 1998 г. е като заместник-министър на отбраната на Р. България. От 1998 до 2003 г. доцент Кънчев е Съветник в Съвета по Сигурността към Министерския съвет.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

3.1. Оценка на учебно-педагогическата дейност на кандидата

Преподавателската дейност на доцент д.н. Румен Кънчев е с широк тематичен обхват в областта на теорията на международните отношения, геополитическия анализ и глобалната система за сигурност. Той води четири самостоятелни лекционни курса в бакалавърски програми на ПУ „П. Хилендарски“: „Теория на международните отношения“ (45 часа лекции), „Геополитика и геополитически анализ“ (45 часа лекции), „Управление на международни кризи и конфликти“ (45 часа лекции) и „Теория на политиката“ (45 часа лекции). Води също пет курса в магистърски програми в Университета: „Стратегическата стабилност в началото на 21 век“ (30 часа лекции), „Теории за баланс на силите в международните отношения“ (30 часа лекции) и „Методология за оценка на национална мощ“ (15 часа лекции), „Дипломация и международни отношения“ (30 часа лекции) и „Съвременни теории за баланс на силите в международните отношения“ (30 часа лекции).

Някои от предложените за рецензиране изследвания на кандидата доц. Кънчев са пряко интегрирани в учебния процес, което придава подчертан авторски характер на неговите курсове: монографията „Стратегическата стабилност“ е приложима в курсовете, които той води в магистърска програма „Глобална политика, международна сигурност, управление на кризи“; монографията „Защо Русия не следва Западния модел демокрация. Геополитическите амбиции на Кремъл в началото на 21 век“ е много полезна за студентите, изучаващи „Геополитика и геополитически анализ“.

Доц. Кънчев ръководи докторант, на когото предстои защита в катедра „Политически науки“.

3.2. Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Подчертано внимание ще отделя на **монографията „Стратегическото съперничество в началото на 21 век“**, издадена през 2018 г. Тя представя едно оригинално, състоятелно и убедително виждане за динамиката в международната среда от началото на 21 век, с подчертан акцент върху нейната стабилност. В предложената монография много прецизно са анализирани причините и факторите, които предизвикват съвременните пулсации в сферата на сигурността и са очертани промените в международната система, които ще станат отчетливо „видими“ през третото десетилетие на новия век. Задълбоченият анализ определено показва продължително и значимо натрупване на експертиза в сферата на сигурността.

Освен натрупания значим професионален опит, монографията откроява и отворен творчески потенциал, с който са уловени съвременните

предизвикателствата пред сигурността в техния зародиш. Нейният автор притежава и коректността на задълбочения изследовател да излага оригинални тези, които все още нямат значима публичност. В този контекст много убедителна и определено вярна е тезата, че международната система се придвижва към полицентричност. Състоятелни са изводите, че новите реалности се утвърждават чрез нарастваща регионална конфликтност, която има проекции към глобалната политика. Очертани са три центъра на сила (полюса) – САЩ, Русия и Китай и прецизно са анализирани елементите, които моделират тяхното глобално и регионално лидерство.

Вярно са оценени рисковете за международната стабилност. Оригинална и много прецизна е оценката за динамиката в позицията на Руската федерация през последното десетилетие. Това е времето, в което тя заявява своите намерения да играе активно в глобалната политика и доц. Кънчев предлага убедителни аргументи за своята теза, като изследва стратегически документи (Военната доктрина и Стратегията за национална сигурност) и военния потенциал на РФ. Дълбочинен и убедителен е анализът за ролята на Китай в съвременната глобална политика. Прецизно се оценяват съвременните реалности на китайската външна и отбранителна политика, чрез осмисляне на съвкупност от фактори – устойчиви (традицията и философията на китайската политика) и динамични (натрупването на значим икономически и високотехнологичен военен потенциал).

Значимата изследователска стойност на монографията се уплътнява и от убедителния теоретичен контекст в нея. Доц. Кънчев извежда и систематизира същностни понятия, свързани със стратегическата стабилност, ядреното въоръжаване и теорията за съдържане. Прецизно проследява и критично анализира съвременните школи (руски и американски), които обогатяват разбирането за тези понятия. Откроява ясна и отчетлива своя гледна точка по техния дебат и така натрупва още оригиналност в своето изследване. Очертава промяната в основните принципи на политиката на съдържане и изместването на фокуса към изграждането на ефективни противоракетни системи от САЩ и Русия (проследени детайлно в третата глава), които „свиват” необходимостта от количествено натрупване на ядрен потенциал и поставят акцент върху внедряването на високите технологии.

Много ярък е сравнителния план на съвременните реалности в международната сигурност с наследството от Студената война. Чрез него убедително се разкрива еволюцията в стратегическата теория. Като аргументи за извеждане на настъпилите промени в постбиполярният свят са проследени конкретни параметри (количествени и качествени) на стратегическото въоръжение на САЩ, Русия и Китай и те определено утвърждават тезата и изводите на автора за нарастващото стратегическо съперничество между тях.

Другите изследвания, с които доц. Кънчев участва в конкурса, също са убедително доказателство за дългосрочно и значимо натрупване на висока експертиза по проблемите на сигурността в съвременния свят. В монографията **„Стратегическата стабилност. Глобалната ПРО на САЩ, ВКО на Русия и стратегическата стабилност след Студената война”** се анализира подробно дискусиата в стратегическите общности в САЩ и в РФ по проблемите на международната сигурност, които са предизвикани от изграждането на противоракетната отбрана на двете страни. Убедително е изведена еволюцията на разбирането за стратегическа стабилност от средата на миналия век до съвременния етап. Задълбочено са анализирани концепциите за „кризисна стабилност”, „стабилност на надпреварата във въоръжаването”, „потенциал за гарантирано ядрено съдържане”, както и стратегическите ядрени триади на САЩ и на РФ. Направените изводи от доц. Кънчев са аргументирани и оригинални. В трите студии и двете статиите доц. Кънчев анализира конкретни кризи и регионални конфликти – украинската криза, севернокорейската криза, американо-руските отношения. И в тях се откроява задълбочен анализ на съвременни процеси в сферата на сигурността и геополитически фактори, ярко изразена гледна точка, убедителни аргументи и оригинални изводи.

3.3. Научни и научноприложни приноси

Представените за рецензиране научните трудове на доц. Румен Кънчев определено се отличават с оригиналност и в някои от тях за първи път в България се разработват нови тематични области. Двете монографии съдържат състоятелни теоретични обобщения и аргументирани изводи за динамиката в международната система и значимите процеси в сферата на сигурността. Те имат подчернатата изследователска стойност и могат да бъдат използвани за решаване на важни научни и научноприложни проблеми. Определено имат приносен характер с прецизно формулираните и обосновани изводи и хипотези, които съдържат.

Сред най-съществените научни приноси бих посочила:

1. Задълбочен и състоятелен анализ на промените в **международната среда след края на Студената война**. Прецизно са осмислени процесите и факторите, които моделират съвременната международна система, коректно са направени същностни и верни изводи за нейното развитие. Особено ценни и иновативни са хипотезите и прогнозите за преодоляването на еднополюсната структура и формирането на полицентрична международна среда.

2. Комплексен анализ и убедителни теоретични обобщения за радикално променената **средата за сигурност в началото на 21 век**. Убедително извеждане на еволюцията в „теорията на съдържането“, чрез която се формира нова стратегическа парадигма, основана върху изграждането на високоефективни системи за глобална ПРО. Задълбочен анализ в сравнителен план на основните параметри, цели и задачи на противоракетните отбранителни системи на САЩ и Русия.
3. Прецизно, дълбочинно и многостранно осмисляне на **стратегическото съперничество между САЩ, РФ и КНР**. Пространен и дълбочинен анализ на количествените и качествените характеристики на стратегическите ядрени триади на трите държави. Извеждане и систематизиране на основните тенденции и последици за международните отношения от стратегическото съперничество между трите държави в средносрочен и дългосрочен план. Прогнозиране на нарастващата конфликтност в следващото десетилетие, която убедително е обоснована чрез геополитическите и геостратегическите интереси и амбиции на САЩ, Русия и Китай в глобалната политика и в конкретни региони.

Важно е да се подчертае, че научните трудове доц. Кънчев са много добре познати у нас и в чужбина. Това се вижда от приложената справка, където се посочва, че част от неговите монографии и студии са закупени от Библиотеките на Конгреса на САЩ и Университета в Сиатъл, както и са представени в резюме в списанието на Американската асоциация за политически науки.

Убедителните постижения на доц. д.н. Кънчев в учебно-преподавателската и научноизследователската работа се допълват и от участието му като ръководител на научни колективи в редица национални и международни проекти. Те са свързани с изследването на сигурността и отбраната, финансирани са от НАТО, Министерство на отбраната на Кралство Холандия, Европейския център за изследване на сигурността „Джордж. С. Маршал“, Гармишпартенкирхен, Германия и др. Особено активна е неговата роля като ръководител от българска страна на проекта „Парламентарен и демократичен контрол върху Въоръжените сили на Р. България“ (“Parliamentary Oversight and Democratic Control over the Bulgarian Armed Forces“). Това е съвместен проект на Министерство на отбраната на Р. България и Министерство на отбраната на Великобритания и е реализиран през периода 1998 -2000 г.

Анализът на предоставените документи, удостоверяващи преподавателската и научноизследователската дейност на кандидата в конкурса показва, че са изпълнени всички изисквания на ЗРАСРБ, Правилника за неговото

приложение и специфичните изисквания на Факултета по икономически и социални науки на ПУ „П. Хилендарски“.

4. Оценка на личния принос на кандидата

Посочените научни и научноприложни приноси на доц. Румен Кънчев са изцяло лично дело на автора и резултат единствено от неговите научни търсения.

5. Критични забележки и препоръки

Нямам конкретни критични бележки към представените за рецензиране научни трудове на кандидата в конкурса.

6. Лични впечатления

Познавам лично доц. Румен Кънчев много отдавна. Работила съм с него в БАН и Министерството на отбраната. Убедена съм в неговия висок професионализъм, изследователска коректност и отговорност. Познавам и неговата преподавателска дейност в магистърската програма „Дипломация и международни отношения” на департамент „Политически науки” в НБУ. Лично с мен студентите са споделяли своите отлични впечатления от неговото задълбочено познаване на материята (Геополитическия анализ) и от добрия контакт, който той създава с тях.

7. Заключение

Документите и материалите, представени от доц. д.н. Румен Иванов Кънчев отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. В изследванията на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, които са получили международно признание. Теоретичните му разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към преподавателската работа. Постигнатите от доцент Кънчев резултати в учебната и научноизследователската дейност, напълно съответстват на специфичните изисквания на Факултет „Икономически и социални науки“, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Факултет „Икономически и социални науки“ за избор

на доц. д.н. Румен Иванов Кънчев на академичната длъжност 'професор' в ПУ „П. Хилендарски“ по професионално направление „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.3. „Политически науки“, по научна специалност „Теория на международните отношения“

11.08.2018 г.

София

Рецензент:

доц. д-р Соня Хинкова